JEŽÍŠOVO NAROZENÍ

Původ materiálu
Dana Rotkovská

Ž 72,8+11- A panovat bude od moře až k moři, od Řeky do dálav země. Všichni králové se mu budou klanět, všechny národy mu budou sloužit.

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti

- vyprávění L 2,1-20 je vystavěno pomocí silných **kontrastů:** na jedné straně císař Augustus (Vznešený) - jeho moc je na první pohled zřejmá. Vydá rozkaz a říše se dá do pohybu. Proti němu tu stojí symbol bezmoci, novorozeně, narozené kdesi na okraji jeho říše.

Čas císaře vyznačuje letopočet důležitých nařízení, reforem; čas Ježíšův se počítá jen podle měsíců těhotenství - nejdřív Alžběty (L 1,26) a potom Marie (2,6). Boží skutky nepochybně zásadně souvisejí s dějinami tohoto světa - přicházejí však ke slovu úplně jinak a jindy než tam, kde jsou dějiny „viditelné“. Víra smí vidět Boží dílo skryté právě uprostřed bezmoci a bezvýznamnosti.

- **Marie** „Nový zákon mluví o Marii s nejkrajnější střídmostí. Věnuje také velkou péči tomu, aby ji ochránil proti pověstem a omylům, které by v ní tak snadno našly podnět k tomu, aby v její prospěch byla odsunuta naprosto ústřední postava Ježíšova. To nebrání, abychom ji oslavovali jako 'matku Páně', jako tu, kterou *budou blahoslavit všickni národové* (sr. L 1,39-56). Nelze ji srovnávat s žádnou jinou ženou a její povolání bylo právě tak jedinečné jako povolání jejího syna. Je-li 'požehnaná mezi ženami' (L 1,42), není to proto, že je matkou nebo že by byla vzorem mateřství, nýbrž proto, že se stala matkou věčného Božího Syna a prostřednicí jeho vtělení. Ostatně její poslušnost z ní činí přímo obraz a vzor povolání či úkolu církve a každého jejího člena. Je především tou, která přijímá Pána s poddaností (L 1,38.48) i za cenu, že ztratí dobrou pověst (sr.Mt 1,19nn). Je tou, která v sobě nosí Ježíše Krista. Nechce si jej však nechat pro sebe, ale přináší jej světu. V tomto smyslu se spolu s církví podílí na tom, co bychom mohli nazvat Boží 'spiknutí' pro záchranu světa, a je možno ji slavit jako tu, která v skrytu přivedla mezi lidi Krista, v němž je přítomno Boží království. Byla pro svět tím, čím církev zůstane až do návratu Kristova, totiž 'podloudnicí' nebe.“ /BS-A, s.103/

- **andělé** - častokrát známe pouze jejich jméno a zvěst (L 1,26-38), a někdy ani jméno neznáme (2,10n). Podoba andělů není podstatná. Bible nespekuluje o tom, zda andělé žijí věčně nebo zda umírají. Většinou je ani nepopisuje - jen vzácně - a to vždy tak, aby vynikla funkce těchto zpravodajců (Gn, Iz, Zj). Anděl znamená česky posel a jeho závažnost nespočívá v andělském pohledu, očích, těle, atd. Důležitá je jeho zvěst, kterou obyčejní lidé - jako

Abraham, Sára, Alžběta, Marie, pastýři - přijímají jako zvěst Boží, jako slovo závažné a směrodatné. Této zvěsti pak podřídí svou vůli. Berou ohled na tu vůli, která je celému světu k dobrému. Zvěst andělů můžeme do jisté míry připodobnit řeči proroků - ti také zvěstovali to, co si Bůh přeje.

- **Gabriel** znamená česky - Bůh se projevil jako mocný. Jméno potvrzuje význam zvěsti.

- pastýři- byli patriarchové lidu Izraelského (Abraham, Izák, Jákob, Mojžíš, David), ale za Ježíšových časů jimi lidé opovrhovali. Evangelista L často upozorňuje, že Bůh si nevyvoluje lidi vážené a mocné, ale právě chudé a opovrhované. (viz také CBL a TdV s.191)

- náhlost andělského zjevení(L 2,9): Jakkoli byl příchod Mesiáše zvěstován dopředu, přece se narození Ježíše stává událostí naprosto nečekanou. Jakoby se doprostřed lidského času prolomil čas úplně jiný, čas Božího království. Člověk uzavřený do času svého žití najednou slyší, že jeho dnešek byl radikálně proměněn. Protože s touto změnou nepočítal, pociťuje bázeň. Smí však slyšet - jde o událost nanejvýš radostnou a nadějnou. Stalo se něco nečekaného, nového, nevypočitatelného - a my tuto událost smíme vítat jako naplnění Božího záměru (už je to tady!).

- „sláva Páně se rozzářila kolem nich"(2,9)- uprostřed noci si pastýři uvědomili, že se jim nezdá nic děsivého, ačkoli prožívali bázeň, úctu - tedy něco, co člověkem otřese. O slávě Boží se v bibli hovoří poměrně často v knihách Mojžíšových i u proroků. Evangelista Lukáš odkazuje zmínkou o slávě k Bohu, ale neměli bychom si ji představovat jako fyzikální světlo, jako nějakou žárovku, která na chvíli zablikala. Jde o popis radosti a bázně pastýřů, o jejich rozpoznání, že se odehrává něco dobrého, co jistě Bohu není proti vůli.

- bázeň„Bázeň je lidská reakce na Boží zjevení. Když Bůh zjevuje své království v Ježíši Kristu, jsou lidé překvapeni: nejasně, citově objevují nezměřitelnou vzdálenost, jež je dělí od živého Boha; bázeň se mísí s úžasem.“ (BS-A, s.16).

úskalí textu

- nenechme se mýlit tím, že evangelista nezmiňuje žádné Mariiny vzdory a výmluvy. Říci *ANO* k andělskému zvěstování znamenalo pro Marii (hebr. *Mirjam* znamená vzpoura, rebelie - viz Nu 12,1nn) zvolit krok do prázdna, nejistotu, riskovat nezajištěný příběh s otevřeným koncem. Jestliže řekla ANO a spolehla na Boží zaslíbení, zařadila se po bok velkým svědkům a svědkyním víry, kteří se s odvahou, vytrvalostí i s pokorou vydali na cestu do neznáma.

- děti většinou příběh o narození Ježíše Krista znají. Je proto potřeba zdůraznit zvěstné motivy, které někdy stojí v pozadí (nečekanost Ježíšova narození, kontrast bezmoci a světovládných

aspirací).

- přestože Ježíšovo narození doprovází představení „nebeského pěveckého chóru“, nemá víra nijak usnadněné rozhodnutí. Mesiáše nepotkává obklopeného nebeskou září, ale v nesmírně ubohých a naprosto neromantických poměrech (2,16).

- nepozorným čtením Lukášova vánočního evangelia se mezi lidmi ustálil obrat „lidé dobré vůle“ - jakoby Ježíšův příchod platil právě jim. Evangelista ovšem chce vyjádřit prvý opak - přestože lidé nechtějí znát svého Stvořitele a zařizují se na světě po svém (Augustus), Bůh zůstává věrný a posílá Spasitele, který svým dílem mezi lidmi uprostraní zachraňující Boží vůli.

- Vánoční vyprávění je poměrně známé, proto je můžete místo vlastního výkladu nechat děti vyprávět podle obrázkového seriálu. Otázkami je přitom veďte, aby si uvědomovaly, co jednotlivé scény vlastně znamenají (záměr císaře a jeho role ve vyprávění, nepřijetí od lidí, kontrast chudého narození s přáním, které máme, neobvyklá volba adresátů vánoční zvěsti…atd.).

Poslední scénu potom děti dokreslí. O jejich kresbě je třeba společně mluvit, aby si uvědomovaly, co opravdu v Lukášově vyprávění je a co tam automaticky a často nepřiměřeně přidává naše fantazie betlémů (anděly, tři krále, lidskou štědrost…).

pomůcky:

- obrázek pastýře, obrázek Betléma.

Pracovní listy - Evangelia č. V/2 *(skládací Betlém)*

motivační uvedení do příběhu

Otázka pro mladší a střední školní věk:

Všímají si lidé raději více prezidentů a ministrů, herců, sportovců a zpěváků nebo těch, kteří se starají o děti, o nemocné?

Otázka pro starší školní věk:

Myslíte, že o Ježíšově narození se má vyprávět jen o vánocích? Šlo by to i jindy?

(Můžete s dětmi projít příběhem a zjišťovat, na které časové údaje má příběh sám vazbu - a na které tedy sám reaguje)

osnovy vyprávění

a)osnova pro mladší astřední školní věk:

Vyprávějte jen oddíl L 2,1-20, využijte obrázků Z.Šorma:

I. Motivace

II. Císařské nařízení

III. Cesta do Betléma

IV. Ježíšovo narození ve chlévě

V. Pastýři pospávají u Betléma

VI. Andělská zvěst

VII. Betlém (vyprávějte o tom, co mají děti nakreslit)

b) poznámky a osnova pro starší školní věk

I. Motivace

II. Andělské zvěstování Marii

III. Mariina příkladná víra

IV. Císařský rozkaz, putování do Betléma a narození Ježíše

V. Andělé oznamují překvapivou zprávu pastýřům

VI. Pastýři nalézají novorozeně

I. NA CO SE NEJVÍC TĚŠÍME?

To dnešní vyprávění zná určitě každý z vás. A nejenom vy v nedělní škole. I vaši spolužáci vědí, že se Ježíš narodil v Betlémě Josefovi a Marii. Vědí to, protože to patří k Vánocům, na které se všechny děti těší. Vědí to, protože slyší vánoční koledy a vidí betlémy, vystavené ve výkladech obchodů. Ale proč se na Vánoce tak těšíme? Vy děti se asi těšíte hlavně na vánoční dárky. My dospělí třeba zas na svoje vánoční tradice a zvyky, které jsou odedávna s těmito svátky

spojeny. Ale snadno se stane, že to naše těšení a očekávání přehluší to, co nám evangelista Lukáš o Ježíšově narození skutečně napsal. Četli jste si o tom někdy přímo z Bible? A četli jste to pozorně? Víte, jak to všechno začalo?

II. ANDĚLSKÉ ZVĚSTOVÁNÍ MARII

My se na Vánoce připravujeme adventem. Náš advent trvá čtyři týdny. Ale v Bibli se dočteme, že to začalo mnohem dřív. Musíme se vrátit až k Zachariášovi, o kterém jsme slyšeli minulou neděli. Pamatujete si, co se mu přihodilo při službě v chrámě? Co to bylo za zprávu, která ho tak zaskočila, že ztratil řeč? A představte si, že se stejnou zprávou - o narození syna - jde teď Boží posel, anděl Gabriel, ještě na jinou adresu. Tentokrát do Nazareta, k dívce Marii. Jak to dopadne tady?

Anděl Marii nejprve slavnostně pozdravil. Prý „Raduj se, milostí naplněná. Pán s tebou.“ Ale z čeho se mám radovat? diví se Marie. Co mě čeká? Marie neví ani netuší, co to znamená, a tak je tou nečekanou návštěvou spíš zaražená a polekaná. Proto hned, stejně jako Zachariáš, i ona slyší od anděla nejprve upokojení: „Neboj se“. Ale pak už je všecko docela jinak než minule. „Bůh si tě vyvolil. Narodí se ti syn a dáš mu jméno Ježíš. On bude větší nad všecky lidi, bude nazván synem samého Boha, bude kralovat nade všemi národy.“

III. MARIINA PŘÍKLADNÁ VÍRA

Ale i Marie má svoje otázky:“Jak se to může stát? Vždyť nejsem vdaná. Nemám muže.“ Anděl jí odpoví: „To dítě se narodí, protože to chce Bůh. U Pána Boha není nemožná žádná věc.“ Když to Marie slyší, odpoví: „Ano, ať se se mnou stane to, co Bůh řekl.“ Přijímá své poslání s důvěrou, poslušností i pokorou. Neptá se na to, co bude s ní samotnou. Nemá strach o sebe, že kvůli dítěti může ztratit třeba svou dobrou pověst. Tuší, že to, co ji čeká, nebude snadné. Ale věří, že k tomu všemu dostane také potřebnou sílu. Ano, ať se vše stane tak, jak Bůh řekl. Jsem připravena činit, co ode mne Pán Bůh čeká.

Už vás někdy napadlo, že to, co se tehdy o Vánocích stalo, vůbec není samozřejmé? A že Pán Bůh nerozhodoval o Vánocích sám? A že i dnes k Vánocům chce slyšet také naše „ano“?

IV. CÍSAŘSKÝ ROZKAZ, PUTOVÁNÍ DO BETLÉMA A NAROZENÍ JEŽÍŠE

Podívejte se teď na obrázky na pracovním listě. Je to tentokrát celý seriál. Ale jak začíná? Vyprávěli jsme si o tom, co anděl vyřizoval Marii jako Boží rozhodnutí. Ale tady, zdá se, rozhoduje někdo úplně jiný! Římský císař Augustus! A vypadá to, že mu jde o úplně jiné věci: o peníze a o moc nad lidmi. Vydává rozkaz, aby se v jeho říši provedl soupis lidí i majetku. Kvůli daním. Každý proto musí jít tam, odkud pocházel. Pro Marii a Josefa to znamenalo vypravit se na třídenní cestu z Nazareta až do Betléma. Odtamtud pocházel Josef a celý jeho davidovský rod. Ale Betlému byla také určena stará proroctví, že tam se má narodit Spasitel. O tom však vladař z Říma neměl ani ponětí. Netušil, že svým rozkazem nevědomky přispěje k jejich naplnění.

A jak to dopadlo v Betlémě? Obrázek vám to napoví, ale vy si jistě vzpomenete i sami, jaké přivítání tam Josefa a hlavně těhotnou Marii čekalo. Zažili jistě víc než jen jedno takové ponižující odmítnutí. Jejich syn se narodil nakonec ve stáji na kraji města. A i když přišel na svět tak bezmocný, i když ho nikdo ho nečekal a nevítal a nic nenasvědčovalo tomu, že by se zrodil král, Josef a Marie poslechli a dali mu jméno Ježíš. To znamená „Hospodin vysvobozuje“.

V. ANDĚLÉ OZNAMUJÍ PŘEKVAPIVOU ZPRÁVU PASTÝŘŮM

Ve stáji spí Marie a Josef a s nimi malý Ježíš. Odpočívají i pastýři, i teď v noci hlídají svá stáda. A právě ti pastýři to mají od anděla slyšet jako první: že „Hospodin vysvobozuje“. Že se na svět narodil Spasitel lidí. To je ale novina! My pastýři si tu podřimujeme a přemýšlíme o svých věcech a najednou tohle! A proč s tím přišel anděl právě k nám, obyčejným a zapomenutým lidem? Co my si s tím máme počít?

„Nebojte se!“ Jak dobře nás ten Boží posel zná. Jak dobře ví, v čem jsme si my lidé podobní. Zachariáš, Marie i pastýři. A jistě i my dnes: když se stane něco nezvyklého, dostaneme spíš strach. Proto nás ze všeho nejprv musí povzbudit. Teprve pak jsme schopni vnímat, když nám Pán Bůh zjevuje svou slávu. A slyšet, že se splnila dávná proroctví o záchraně. Právě dnes. A právě pro nás: „Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově.“

Ale pozor! Dívejte se dobře! To je to největší Boží překvapení: ten zachránce je malé bezmocné dítě v plenkách, položené do jeslí. A jako by se celé nebe připojilo a rozezpívalo se radostí nad tou andělskou zprávou: „Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj mezi lidmi. Bůh v nich má zalíbení.“

VI. PASTÝŘI NALÉZAJÍ NOVOROZENĚ

Co se stalo pak, zkusíte teď nakreslit vy sami. Jak to asi dopadlo s těmi pastýři, když se trochu probrali z toho ohromení? Poslechli to, co jim vyřizoval anděl? Vypravili se do Betléma? Nebo si řekli, že se jim to všechno nejspíš jen zdálo? Že to bylo krásné, ale že to všechno musel být jenom sen? Copak se i my s takovými pocity někdy nevracíme po Vánocích do svých všedních dnů?

A teď si spolu otevřeme Lukášovo evangelium a přesvědčíme se sami, co je tam napsáno. Zkusme přečíst nahlas jenom všechna slovesa. Ta nám napoví nejvíc: řekli si, pojďme, podívejme se, spěchali, nalezli, spatřili, pověděli…

Ani k té zpáteční cestě nezapomněl Lukáš připsat něco důležitého. Když se pastýři se vraceli, co přitom dělali? (Oslavovali a chválili Boha.) Zkuste to nakreslit. A řekněme si: Jaké to bude s námi, když se po Vánocích vrátíme ke svým každodenním věcem my? Vždyť se přece narodil Spasitel!

MODLITBA

Hospodine, to Lukášovo vánoční vyprávění je samé překvapení. Chválíme tě za to, že u tebe je všechno ještě jinak, než jak my jsme zvyklí a než jak to čekáme. Díky, že tvoje záchrana se děje i uprostřed lidské bezmoci a slabosti. Amen

podněty pro rozhovor:

- Čemu se říká andělská zpráva?

- Znáte nějakou písničku, kde se zpívá o andělech?

- Vypráví se v bibli o tom, jak andělé vypadají? Podle čeho malíři namalovali podoby andělů?

- Hodí se vyprávět o Ježíšově narození jindy než o vánocích?

- V čem je pro nás Marie vzorem?

- Může být pro nás Marie něčím víc než vzorem?

- Napadlo vás, že příběh o Ježíšově narození stojí v ostrém protikladu s naší představou úspěchu, štěstí, spokojenosti?

- Může se náš zpěv stát ozvěnou zpěvu andělů?

- Zamyslete se nad slovy 'lidé dobré vůle'. Lze někoho takového najít ve vánočním příběhu? Čí dobrá vůle vlastně ve vánočním příběhu přichází ke slovu?

- Viděli jste už Třebechovický Betlém? Co vás tam zaujalo? Je to přesně podle bible? Co tam schází?

- Pamatujete si jméno člověka, kterému se zdálo o velkém žebříku, po němž sestupovali a vystupovali andělé-poslové. Přinesli mu vzkaz andělé nebo k němu hovořil nějaký hlas přímo?

Odkaz na pracovní list

V2 Ježíšovo narození

Odkaz na píseň

Má duše Boha velebí (BTS29)

Ave Maria, Pán buď s tebou

Zázrak (SV220)

Cílová skupina

Školní

Katechetické cykly

Pozvání na cestu Starý zákon 1

Téma

Vánoce

Biblický odkaz (kat)

Lukáš 1,26–38

Lukáš 2,1–20